

דברים בהפגנה בעקבות מלחמת 'צוק איתן' – כיכר רבין – מוצ"ש 16.8.14

נעמיקה ציון, תושבת שדרות וחברה בקבוצת 'קול אחר'

להתאושש ממלחמה זה כמו להתאושש ממחלה קשה. אלימות רב-ממדית מתנפלת עליך פתאם, ובבת אחת אתה מוטל אל תוך מרחב רגשי שונה לחלוטין. הגוף חוזר לפעול כאוטומט. הסטרס מציף את הנפש. בבקרים אתה רץ מושפל למרחב המוגן. בלילות צהל טוחן את עזה כאילו אין מחר. בה בעת, אתה עד ראייה לחרדתם של יקיריך, ועד שמיעה לחורבנם של שכניך. מוסיקת המלחמה מזמזמת את חיך 24 / 7, בדצבילים מטורפים. ואז, בבת אחת משתרר שקט. קשה לתאר כמה כוח מרפא יש בשקט. (בשעת כתיבת שורות אלו, השקט המבורך שוב מופר. דוד גרוסמן צדק: קצר כאן כל כך האביב.)

קשה להסביר למי שלא חי בשדרות רבתי, מה המשמעות של עוד הסלמה עבור תושבי האזור, ללא קשר לעמדותיהם הפוליטיות. מה המשמעות של חיים במרחב אלים, שהוא למעשה הווה מתמשך. קל יותר לשרוד חודש של מלחמה מאשר קונפליקט שאין לו סוף ותוחלת. זה השוב ושוב ושוב. זה העוד ועוד ועוד, ותמיד מאותו דבר - מבצע צבאי, מלחמונת, מלחמה. ארוזים תמיד בשפה שקרנית כדי לרכך את עוצמת חורבנם. טומנים בחובם הבטחה אלימה לסבב הבא.

לפני שש וחצי שנים, באחת התקופות הקשות ביותר בשדרות ובאזור, הקמנו את קבוצת קול אחר. מאסנו בריטאולים הממוחזרים. מאסנו בטרומה שאין לה פוסט. מאסנו במלחמה כדרך חיים. מאסנו באופק החסום. ביקשנו לפתוח ערוץ אזרחי של דיאלוג עם תושבים בעזה, ולהבקיע סדק בחומות השנאה הבצורות. ביקשנו לקרוא לממשלת ישראל להסיר את המצור, לנהל מו"מ עם החמאס, ולנסות להגיע להסכמים ארוכי טווח שיביאו מזור לשני הצדדים. יותר מדי הזדמנויות לשאת ולתת הוחמצו, כשהיה כאן שקט יחסי או כמעט מוחלט. מאז, המציאות רק הולכת ומסתבכת, וחומות השנאה מרקיעות לשחקים.

בעופרת יצוקה (2009) הכריז תושב האזור בערוץ 2: "מעולם לא ביקרתי בקונצרט, אבל המוסיקה שמגיעה מעזה המופצצת, היא המוסיקה הנפלאה ביותר ששמעתי בחיי". אל הגבעה בפאתי שדרות גרר קהל נלהב מכל רחבי הארץ כסאות, כדי לצפות בהצגה הכי טובה בעזה. פצצות ותימרות עשן זכו למחיאות כפיים, והקהל הריע: עוד, עוד. בצוק איתן (2014) כבר רוקדים על נהרות הדם של עזה ביריונים אחוזי תזזית בתל-אביב ובחיפה, כשהם צורחים באין מפריע: "אלפיים הרוגים, אלפיים הרוגים". לגבעה קוראים עכשו: "סינמה שדרות". הציווי היהודי האציל "בנפול אויבייך אל תשמח", התאדה ונקבר בכיכר העיר, וברשתות החברתיות, ובשירת המקהלה התקשורתית. פג תוקף.

במהלך המלחמה הגיע לשדרות אוטובוס השלום, כדי להביע הזדהות עם סבלם של התושבים ולהציע הידברות במקום אלימות. בן רגע עטו על האורחים ועלינו, חברי קול אחר - תושבים נזעמים, מגדפים ומקלסים. תחת הגנה משטרתית גורשנו מכיכר העיר שלנו: "למה שלא תלכו לעזה, יא כלבים."

מה קרה לנו? מדוע מילים כמו הידברות ושלום מהלכות אימה על הציבור יותר מטילים? מדוע להכיל סיפור אחר או להכיר באסונו של זולתך, מבלי לבטל את כאבך, הוא כמעט הזמנה לרצח בחברה הישראלית של 2014?

שני פנים סותרות והפוכות מתרוצצות בתוכנו - מעין ד"ר ג'קיל ומיסטר הייד - ואני מודה שאינני מצליחה ליישב את הסתירה הזאת. מחד, יש בנו מאגרים עצומים של חמלה ואמפטיה וסולידאריות עמוקה, שבאו לידי ביטוי מפעים עם חטיפת הנערים ועם גלעד שליט, והם מתעלים תמיד לרמתם הנשגבת בעיתות מלחמה. ובה בעת, כל כך הרבה שנאה ואכזריות ועיוורון כלפי סבלו של העם השכן.

לא כאן המקום לשאול איך הפכנו את פרדיגמת הכוח והשליטה על עם אחר לדרך חיים, איך הפכנו את הכיבוש לטבע שני, ואת נתיניו לבלתי נראים. לא כאן המקום לשאול האם בחרנו בעיוורון, או שמא מדובר בעיוורון מולד, שמקורו באינספור פרקטיקות של איון והשכחה והדרת הסיפור הפלסטיני מתוך חיינו, פרקטיקות, שגם חברה שוחרת שלום כמו זו שאני גדלתי בה, אימצה אל חיקה בלי למצמץ.

אבל זה המקום לתהות מה קורה לבני אדם שמאבדים את יכולות האמפטיה שלהם כלפי הזולת? מה קורה לעם שמימונויות האמפטיה שלו נשחקו עד כדי כך, שהוא אינו מסוגל להסיט את המבט ולראות את סבלו של האחר – שאנחנו אחראים במידה רבה לעיצוב גורלו. האם אובדן יכולות האמפטיה הוא לא סוג של צמצום האנושיות שלנו?

אחרת, איך אפשר לשטח שכונות שלמות על יושביהן, להפציץ בתי ספר, ובתי חולים, ובתי חוסים, ואמבולנסים, ותשתיות של מים וחשמל - ולפמפם אותנו בכל רגע נתון שבכל, אבל בכל, אשם רק החמאס המנוול. איך אפשר לנמר רחובות שלמים במאות גופות מרוטשות של ילדים ונשים ולדבר על קדושת החיים. הרי נדרשת איזו תשתית נפשית שתהיה בשלה לאמץ את הרטוריקה האורווליאנית הזאת, ולנער מאיתנו בנוחות ובצדקנות בלתי נתפסת כל אחריות למימדי ההרס שזרענו, ולהרס שעוד יחשף, ולשאלה איך התגלגלנו למלחמה הזאת בכלל.

הסופר שלום אש אמר פעם: "כשאתה מפסיק לראות את האנשים שלצידך כבני אדם – סופך שתפסיק להיות אדם בעצמך". המשפט הזה צריך לרדוף אותנו.

בשלהי המלחמה, ולאחר שבועות של ברברת תקשורתית, גברית בעיקרה, ושיח מונוליטי בלתי ניתן להבקעה - אני רוצה להיישיר מבט אל שכניי בעזה הגרים מרחק נגיעה מביתי, ולבקש בלשונו של נתן זך: "רגע אחד שקט בבקשה. אנא".

אני רוצה להיישיר מבט אל מאות אלפי הפליטים, שוב פליטים, השבים עכשו אל השכונות המחוקות, משתרכים שעות ארוכות בתור לכיכר לחם ובקבוק מים, וגם אל חברינו בעזה - שהותירו אותנו אילמים, שעה שצפינו בהם דועכים אט אט אל תוך יאושם, מצפים בשקט לתורם למות, כשהם נוקבים אותנו במסרונים מוכי תדהמה: איך אתם הישראלים, הייתם מסוגלים לאפשר לזוועה כזאת להתרחש?

אני לא רוצה לחיות בחברה ששולחת את בניה שוב ושוב להילחם בעוד מלחמה מיותרת, שמעמידה אותם בפני סיטואציות בלתי אפשריות, וזורעת בהם טראומות ופצעי לב וגוף, שיעצבו במידה כזו או אחרת את שארית חייהם.

אני לא רוצה לחיות בחברה שקוברת שוב ושוב את זיו העלומים המבוזבז הזה, ומטביעה הורים הלומים בעצב שאין לו סוף, שעה שהם מצטרפים אל מעגל השכול, אותו מעגל שחבריו הכריזו שוב ושוב: "אנחנו לא רוצים אתכם פה".

אני לא רוצה לחיות בחברה שבה ילדה בת 14 מעזה צריכה להזכיר לי שגם הם בני אדם, ואישה בת 40 זועקת אלינו במייל אחרי חניבעל רפיח: I lost faith in humanity

אני לא מוכנה לחיות בחברה שבה אני צריכה הגנה משטרית כדי להשמיע קול אחר, ומוצאת את עצמי מגורשת מכיכר העיר - שבה קולות של נקמה נחשבים ללגיטימיים, ואילו קולות של שלום נחשבים כיריקה בפרצופם של תושבי שדרות. אבל היריקה האמיתית בפרצופם של התושבים, היא הניסיון לדחוס את כולנו אל תוך זהות קולקטיבית וסטריאוטיפית אחת.

אני עייפה מלחיות בחברה שבה כל ראיון תקשורתי עם נציגי מחנה השלום, מסתיים תמיד בשאלת המחץ: "ואתם לא חושבים שאתם נאיביים והזויים?". ללמדך, שמי שמפעיל 14 שנים את כל ארסנל ההרס של הצבא החזק במזרח התיכון, ומגיע תמיד לאותן תוצאות - רק הרסניות יותר - הוא השקול והרציונאלי.

ויותר מכל, אני פוחדת לחיות בחברה, שמנהיגיה לדורותיהם, ושופריהם הנאמנים בתקשורת - הצליחו בעמל שיטתי של שנים, לגזור מוות תודעתי ורגשי על היתכנותה של אלטרנטיבה, ולעצב סדר יום אחד בלבד: המלחמה הבאה.

מנהיגות אחראית שדואגת באמת לאזרחיה צריכה לשאול את עצמה השכם והערב: האם עשינו הכל, אבל הכל - כדי למנוע את המלחמה הזאת? ואת קודמתה? ואת הקודמת קודמת? שאלה רטורית.

בואו נודה על האמת, צהל מעולם לא עזב את רצועת עזה. הוא פשוט שולט עליה באמצעים אחרים – מהים, מהאוויר ומהיבשה.

בואו נאתגר את האמירה הפופוליסטית למחצה שמדינת ישראל הפקירה את תושבי הדרום. מדינת ישראל השקיעה מיליארדים במיגון ישובים, ובהנחות קו עימות, ובמלחמות שנועדו לכאורה להגן על ביטחוננו, אולם ברמה האסטרטגית, הן מתבררות שוב ושוב כהשקעות כוזבות.

בואו נפרק את האמירה השקרית של "שקט יענה בשקט". אין שקט בעזה כבר עשרות שנים. 14 שנים של סגר ו-8 שנים של מצור, הם פשע נתעב נגד אזרחים, כפי שירי טילים על אזרחים תמימים - הוא פשע מתועב. כשיש שקט יחסי בשדרות - אנחנו שוכחים מעזה. אבל היאוש של עזה תמיד חוזר אלינו כבומרנג, מקיש בגג, ומזכיר לנו את קיומו. לצערי רק בדרכים אלימות.

את הכלא הגדול בעולם - צריך לפתוח לעולם!! צריך לשקם ולבנות נמל ותשתיות, ולגייס ערבויות בינלאומיות, ולעצב הסדרים שיבטיחו את ביטחוננו ללא פשרות. זה מורכב מאד ולבטח לא רק באחריותנו – אבל חובה עלינו לנסות.

ובל נשכח, קו ישיר מחבר בין הכיבוש בגדה לבין עזה הנצורה. שניהם הפכו לסטטוס קוו, ואת הסטטוס קוו הזה חייבים לשבור. שניהם חייבים להיכלל בכל פתרון כעסקת חבילה.

כתושבת שדרות, החבולה נפשית מהקונפליקט המתמשך, כמו שאר בני עירי, אני קוראת מכאן לממשלת ישראל: אל תגנו עלינו במטוסים ובפצצות. תגנו עלינו בהידברות ובהסכמים. כיפת ברזל הצילה את חיינו, ואשרינו שכך. כיפת ברזל מדינית תוכל אולי להציל את עתידנו. הבחירה הזאת היא במידה רבה בידינו. השאלה היא מה אנחנו באמת מעדיפים?